

Ansvarlig kommunikasjon i praksis – utfyllende retningslinjer

Tilleggspunkter til Kommunikasjonsløftet

Denne guiden gir deg utfyllende retningslinjer som bygger videre på Kommunikasjonsløftet og de 9 overordnede prinsippene for ansvarlig kommunikasjon i norsk reiseliv.

Den er laget for deg som jobber i en bedrift eller for et reisemål og ønsker å kommunisere på en god og ansvarlig måte – både i forhold til natur, lokalsamfunn og dyreliv.

Retningslinjene er delt inn i konkrete temaer, som vandring, sykling, fiske, bruk av drone, camping, opplevelser på sjøen og flere andre. Ikke alle punktene vil være relevante i alle situasjoner, men bruk denne listen som en guide – til inspirasjon, innsikt og verktøy som du kan tilpasse til din virksomhet og ditt formål.

Har du spørsmål eller innspill til punktene? Ta gjerne kontakt med oss – vi vil gjerne høre dine tanker og erfaringer!

Overordnede prinsipper

Informer tydelig og enkelt om det du ØNSKER at gjesten skal gjøre, samt om det du IKKE ØNSKER at gjesten skal gjøre, overalt der det er relevant.

- Vis og fremhev ønsket atferd. Bruk bilder og film som viser ansvarlig, trygg og hensynsfull ferdsel og bruk av naturen.
- Unngå å bruke bilder eller film som viser risikofylt, uansvarlig, uønsket eller ulovlig atferd.
- Gjør informasjonen tydelig, konkret og lettfattelig.
- Gi utfyllende informasjon *tilpasset utenlandske gjester*. De kan ha et annet informasjonsbehov enn de norske.
- Vis til kilder og legg til lenker for utfyllende regler og retningslinjer.
- Vær spesielt obs på vernede og såre områder.
- Fremhev verdien av å støtte lokale aktører og bruke lokale guider der det er relevant.
- Vektlegg trygghet og sikkerhet. Påpek risikoer og oppfordre til å følge lover, regler og lokale råd for trygg ferdsel og opplevelse. Hjelp gjestene med å ta gode og trygge valg.
- Ta hensyn til mennesker og dyreliv. Respekter lokalbefolkningen og kulturen der du ferdes. Vis respekt for dyr- og fugleliv – hold avstand og unngå å forstyrre.
- Kommuniserer du aktivt om allemannsretten skal du også informere om allemanspliktene.

- Informer godt om, og bruk bilder/film av personer med riktige sko, bekledning og utstyr tilpasset klima, sesong, terreng, aktiviteter og raske værskifter – spesielt med tanke på internasjonale turister.
- Det er god praksis å inkludere guide i egenproduserte filmer, bilder eller tekst når aktivitetene innebærer risiko eller krever hensyn til dyr, natur eller mennesker.
- Bruk bilder som viser mangfold, når det gjelder alder, kjønn, legning, hudfarge og funksjonsnedsettelse.

Vandreopplevelser

Informer alltid om turens vanskelighetsgrad og reell varighet (lengde, tidsbruk, høydemeter, terrengtype). Husk å skrive tilpasset internasjonale turister, som ofte er vant til mer tilrettelagte stier og bruker lengre tid på turene. Vis også gjerne til tilgjengelige fasiliteter som parkering og toaletter, samt relevante kommersielle tilbud som museum, restauranter, butikker og andre aktiviteter i nærheten, som kan bidra til økt lokal verdiskaping.

- Informer tydelig om lokale forhold, inkludert værforhold, parkering, campingbegrensinger og sesongvariasjoner (for eksempel snø, is, rasfare, eller våte stier).
- Bruk bilder som viser god og trygg ferdsel – riktig fottøy (ikke sneakers), sekk, klær tilpasset forholdene (lag-på-lag, vindtett, ull innerst) og trygg avstand til fjellkanter og eksponert terreng.
- Informer om viktigheten av å bruke lokale guider der det er relevant, spesielt for krevende turer eller ukjent terreng.
- Kommuniser sti- og fjellvettreglene og prinsippet om sporløs ferdsel. Gi gjerne lenker eller QR-koder til oppdaterte råd.
- Informer om viktige sikkerhetsregler, som å si fra hvor du går, ha med kart og kompass (eller GPS), og vite hvordan du tilkaller hjelp. Det er mange steder som ikke har mobildekning.
- Påpek at været kan skifte raskt, og at man må være beredt på dette.
- Dersom det finnes områder der turister ikke bør ferdes på grunn av utfordringer med villrein, vern eller slitasje på sti, informer aktivt om dette, også gjerne fysisk på stedet. Husk også å holde ditt destinasjonsselskap og Visit Norway oppdaterte.
- Informer om bålforbud store deler av året: Vis kun bilder av bål på tilrettelagte bålplasser. Det er ikke lov med bål på bart fjell eller svaberg, da dette setter varige merker. Kun tørre, døde greiner skal brukes hvis man skal gjøre opp et bål på et lovlig sted – aldri riv friske kvister eller hogg i friske trær.
- Informer om kulturminner: Påpek betydningen av å respektere kulturminner i naturen, som gamle støler, varder, fangstanlegg og historiske stier. Oppfordre til å ikke flytte på steiner eller bygge nye varder, og til å gå varsomt der slike

kulturminner finnes. Vis til forbud om å flytte på steiner og bygge konstruksjoner i verneområder og nasjonalparker – der relevant.

- Informer om hva du skal gjøre når du møter ville dyr: Hold avstand og trekk deg unna hvis du møter på dyr som villrein, elg, moskus eller hekkende fugler. Vis kun bilder som viser hensynsfull atferd.

Sykkelopplevelser

- Informer tydelig om hvilken type sykkelopplevelse som tilbys (terrengsykling, downhill, landevei, stisykling, el-sykkel osv.).
- Oppgi vanskelighetsgrad, underlag og *reell* varighet på turen (lengde, tidsbruk, stigning, terrengtype).
- Bruk bilder som viser trygg og ansvarlig ferdsel – syklist med hjelm (obs ulike hjelmer til ulike typer sykling), riktig type sykkel og beskyttelsesutstyr tilpasset forholdene og type sykling.
- Informer om viktigheten av å bruke lokale guider der det er relevant, spesielt for krevende stier og utfordrende terreng.
- Stisykling: Vær obs på fare for terrengslitasje. Ikke vis skrensing, sykling i vått terreng etter mye nedbør, eller sykling i sårbart terreng. I hovedsak skal man kun vise stisykling i områder som er tilrettelagt for dette eller der dette er et satsingsområde. Referer til stivettreglene for stisyklister: <https://www.nots.no/stivettreglene>.
- Informer om riktig bruk av el-sykkel: Påpek at el-sykler er tunge og kan skade stier og natur mer enn vanlige sykler, og at det er restriksjoner i flere nasjonalparker og verneområder.
- Informer om restriksjoner for sykling i enkelte områder, i enkelte nasjonalparker og verneområder er det forbudt å sykle.
- Fremhev steder med eget tilbud til syklist.

Ski

- Vis bilder som viser trygg og ansvarlig ferdsel – bruk av hjelm og annet riktig beskyttelsesutstyr. Hjelm skal alltid brukes i alpinbakker og under nedkjøring i frikjøring/offpiste, men ikke nødvendigvis når man går oppover på topptur.
- Informer *alltid* om skredfare, utfordrende terreng og raskt skiftende værforhold. Inkluder lenke til [varsom.no](https://www.varsom.no) der det er relevant.
- Informer tydelig om forskjellen på alpinanlegg, frikjøring og offpiste, og påpek at frikjøring og offpiste er forbundet med skredfare, og at man må ta nødvendige forholdsregler (se over).
- Unngå å vise bilder eller film av offpistekjøring og frikjøring i eksponerte områder, som på skavler, i bratte renner eller nær bratte fjellkanter.
- Oppfordre til bruk av lokal guide for frikjøring og toppturer – og informer om at guider kan gi trygghet og lokal kunnskap.

- Informer om vern og restriksjoner i nasjonalparker og sårbare områder – og at noen områder ikke tillater ferdsel med ski eller snøbrett for å beskytte natur og dyreliv.

Ferdsel i områder med beitedyr

- Påpek at hund skal holdes i bånd i hele båndtvangsperioden, og ellers der beitedyr ferdes. Vis til lokale føringer ved utvidet båndtvang.
- Vis bilder som viser hensynsfull atferd, for eksempel personer som går med hund i bånd og holder avstand til dyrene.
- Informer om viktigheten av å lukke grunder og porter etter seg for å hindre at dyrene kommer på avveie.
- Informer om at man skal holde god avstand til dyrene og å gå rundt - ikke gjennom - flokken.
- Informer om at man ikke skal mate husdyr som sau, kuer, geiter osv., og unngå fysisk kontakt med dyrene. Vis gjerne til kuvettreglene: <https://landbruk24.no/her-er-kuvettreglene/>
- Informer gjerne om at beitedyr er en viktig del av kulturlandskapet og at gjester bør vise respekt for både dyrene og grunneiernes næringsvirksomhet.
- Unngå å bruke bilder eller film som viser personer som klapper eller mater husdyr ute på beitemark, da dette kan føre til uønsket atferd. (OK på en besøksgård).

Camping

- Unngå å bruke bilder av villcamping/fricamping i aktiv markedsføring (telt og campervans, bobiler som ikke står parkert på plass beregnet for dette, osv).
- Informer likevel gjerne tydelig om reglene for villcamping der det er relevant, med allemannsretten og ikke minst allemanspliktene. Fortell hvor man kan campe, og hvordan man kan minimere spor i naturen og ta med søppel. Informer om viktigheten av å respektere grunneier og lokale forbudsskilt. Vis gjerne til campingvettreglene: <https://camping.no/nb/blogg/25/campingvettregler>
- Bruk bilder som viser *ønsket* atferd, for eksempel telt og bobiler på campingplasser. Oppfordre til å bruke tilrettelagte plasser og offentlige campingplasser, og gjerne påpeke fordeler som tilgang til dusj, god beliggenhet, kokemuligheter, innendørs fellesområder ved dårlig vær, m.m.
- Informer om bålforbud store deler av året: Vis kun bilder av bål på tilrettelagte bålplasser. Det er ikke lov med bål på bart svaberg eller fjell, da dette setter varige merker. Kun tørre, døde greiner skal brukes hvis du skal gjøre opp et bål på et lovlig sted – aldri riv friske kvister eller hogg i friske trær.
- Informer om vern og restriksjoner i verneområder og sårbare naturområder, og at camping kan være forbudt, eller uønsket, i slike områder.

Opplevelser ute på sjøen

- Bruk bilder som viser ansvarlig og trygg ferdsel, med tydelig bruk av redningsvest, riktig utstyr og godt sjøvett. Redningsvest skal alltid brukes i liten båt eller kajakk. Det er ikke nødvendig i større båter der det ikke er pålagt. Redningsvest eller fanny pack skal brukes på SUP, kiting osv., selv på grunt vann.
- Informer om sjøvetreglene og reglene for båtsertifikat. Bruk gjerne tydelige lenker til pålitelige kilder som forklarer dette.
- Ikke vis bilder av folk som står nær vannkanten eller ute på en molo i storm eller ruskevær, da dette kan føre til at andre vil ta stor risiko for å få like spektakulære bilder.
- Der det er relevant, fortell om mulig risiko knyttet til stor forskjell på høyvann og lavvann – påpek at vannstanden kan endre seg raskt og påvirke både sikkerhet og opplevelse.
- Informer om at været på sjøen kan endre seg raskt, og at det er viktig å følge med på værmeldinger og lokale forhold.
- Ved båtutleie til private: Informere om sikkerhetskrav på sjøen, krav til eventuell båtførerprøve, samt mulige farer forbundet med vær, bølgehøyde og lokale forhold.
- Informer om at motoriserte farkoster kan være regulert i enkelte områder, og at man må ta hensyn til naturen, andre brukere og lokalbefolkning.
- Informer om bålforbud på svaberg og bart fjell, og at kun tørre, døde greiner skal brukes hvis man skal lage bål på et lovlig sted – aldri riv friske kvister eller hogg i friske trær.

Fisking

- Informer tydelig om hvor og hvordan du har lov til å fiske, hvor mye du kan fiske, og hvor mye fisk du eventuelt kan ta med deg ut av landet (utførselskvote).
Vis gjerne til regler for turistfiske: <https://www.fiskeridir.no/Turistfiske/Reglar-for-turistfiske>.
- Informer om forbudet mot å fiske fredede eller rødlistede arter, samt regler for minstemål.
- Informer om krav om fiskekort for fiske i ferskvann og elver, og hvor du kan kjøpe fiskekort (gjern med lenke).
- Informer også om den nasjonale fiskeavgiften som gjelder for fiske i vassdrag med laks og ørret, der det er aktuelt.
- Informer om viktigheten av desinfisering av fiskeutstyr når du fisker i ulike vann, for å hindre smittespredning mellom vassdrag.
- Informer om fredede soner for fiske, og om at det kan være midlertidige restriksjoner for å beskytte gyteområder og fiskebestander.
- Informer om vern og restriksjoner i nasjonalparker og verneområder, og at fiske kan være forbudt eller sterkt regulert i enkelte områder.

- Oppfordre til bruk av guide der det er aktuelt, og informer om fordelene med lokal kunnskap, bedre fiskeopplevelse og større fangstmuligheter.
- Unngå å vise bilder av fiske i risikofylte situasjoner, eller der fisk blir håndtert uforsiktig eller dyreliv forstyrres.
- Oppfordre til å bruke hele fisken – ikke bare fileten.
- Ved båtutleie til private: Informere om sikkerhetskrav på sjøen, krav til eventuell båtførerprøve, samt mulige farer forbundet med vær, bølgehøyde og lokale forhold.

Strandopplevelser

- Informer om viktigheten av å være oppmerksom på strøm, dybde, bølger og forholdene på stranden, der dette er en utfordring. Påpek eventuelt at vær, bølger og vannstand kan variere på kort tid.
- Informer om livreddertilstedeværelse der det finnes, og gjerne om hva man skal gjøre i nødstilfeller (for eksempel nødnumre og førstehjelp).
- Oppfordre til å respektere verneområder. Noen strender har også restriksjoner når det kommer til sykling, riding, surfing og kiting.
- Informer om at bålforbud gjelder også på strender i sommerhalvåret, og vis kun bilder av bål på tilrettelagte bålplasser.
- Påpek viktigheten av å rydde opp etter seg: Ta med alt avfall hjem og etterlat stranden ren og ryddig.
- Unngå å bruke bilder som viser risikofylt atferd, som hopping fra utrygge klipper eller bading i farlige bølger/strømmer.
- Unngå bilder av personer som står på fredede stranddyner.
- Informer om respekt for dyreliv og fugleliv: Hold avstand til sjøfugl, sel og andre marine dyr. Ikke forstyrre hekkende fugl eller dyreliv. Respekter båndtvangen.
- Oppfordre til bruk av lokal guide eller arrangør for opplevelser som krever lokal kunnskap, som kajakturer, fisketurer eller dyreopplevelser.

Ville dyr og fugler

- Bygg opp under generell oppfordring om å ikke forstyrre dyre- og fuglelivet. Vis gjerne til relevante vettregler for området, som:
 - [Moskusvettreglene](#)
 - [Villreinvettreglene](#)
- Oppfordre til å alltid gå med guide for å se moskus, elg osv., både for egen sikkerhet og for å ivareta dyrelivet.

- Informer om at man alltid skal holde avstand og trekke seg unna når man møter ville dyr, inkludert villrein, moskus, elg osv.
- Villreinen er spesielt utsatt, og lukten av mennesker kan være nok til at trekkmonsteret endres. I pressområder:
 - Kommuniser at gjester kun skal følge merkede løyper.
 - Hold deg i ro hvis du møter på villrein, slik at dyrene får trekke unna uforstyrret.
 - Trekke unna i en annen retning og hold deg lavt i terrenget.
 - Vis til lokale retningslinjer og forbud mot ferdsel i trekkområder for villrein der dette er aktuelt.
- Unngå å bruke bilder eller film som kan tolkes som forstyrrende eller risikofyllt atferd i møte med ville dyr. Vær bevisst ved bruk av nærbilder av ville dyr, og vis til at eventuelle nærbilder er tatt med svært gode zoomlinser, der du kan.
- Ved bruk av bilder og fremstilling av ville dyr i konseptuelle filmer/kampanjer og fotografier, vær bevisst på at ønsket og hensynsfull adferd kommer tydelig frem i det øvrige kommunikasjonsløpet.
- Informer om at man skal holde avstand til hekkende fugler, og være spesielt varsom ved fuglefjell og naturreservater.
- Informer om at hund skal holdes i bånd i perioden med båndtvang, og vis gjerne til utvidet båndtvang der det er relevant for ditt reisemål.
- Bruk bilder som viser ansvarlig og hensynsfull ferdsel – for eksempel folk som ser på dyrene på trygg avstand eller følger guide i små grupper.

Droneflyging

- Informer godt om gjeldende regler for droneflyvning i Norge der det er relevant, og legg gjerne ved lenke til: <https://www.visitnorway.no/planlegg-reisen/droneregler/>
- Fortell tydelig om hvor det ikke er lov, eller ikke ønskelig, å fly drone på spesielle steder på destinasjonen, for eksempel i byer, nær kritisk infrastruktur, samt i mange nasjonalparker og verneområder. Informer om at droneflyging kan forstyrre både dyreliv og andre gjester.
- For produksjon av eget materiale i reiselivsnæringen, må droneflyger være sertifisert og ha gyldig tillatelse. Det må alltid være lovlig å fly i området, eller man må ha fått spesiell tillatelse.
- Bruk bilder og film som viser ansvarlig dronebruk.

Alkoholholdig drikke

- Bilder og tekst alltid skal følge det norske reklameforbudet mot alkoholholdig drikke. Les mer her: <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/alkoholoven/kapittel-9-reklameforbud/-9-2.reklame-for-alkoholholdig-drikk>
- Det er forbudt å bruke bilder eller film med alkohol, eller som framstår, eller kan tolkes som reklame for alkohol eller alkoholkonsum.
- Det er forbudt å oppfordre til å drikke/kjøre alkohol og gi positiv omtale av alkoholholdige produkter eller å oppfordre til alkoholkonsum.
- Vis heller generelle bilder av opplevelser (for eksempel mat, natur, stemning, nærbilde av lokale) – uten at alkohol er synlig eller i fokus.

Barn og unge

- Vær ekstra hensynsfull og tenk grundig gjennom bruk av bilder og film som viser barn.
- Bruk kun bilder og film der både barn og foreldre/foresatte har gitt samtykke, og der det er tydelig at barnets integritet og personvern ivaretas.
- Ha en klar avtale om hvor lenge rettighetene til distribusjon av materialet skal vare. Sett gjerne en tidsbegrensning på bruk av innholdet på egne flater, eller hvor lenge det skal være tilgjengelig i f.eks. en bildebank, for eksempel 3-7 år.
- Velg bilder som viser trygge og positive opplevelser, men uten å sette barn i situasjoner som kan være sårbare eller utlevere dem unødvendig.

Miljøansvar og bærekraft

- Oppfordre til gjenbruk og redusert bruk av plast og engangsprodukter: Informer om bruk av gjenbrukbare flasker, kopper og bestikk, og unngå unødvendig plastemballasje.
- Kildesortering og avfallshåndtering: Kommuniser tydelig hvor man finner søppelkasser og sorteringspunkter, og oppfordre til å ta med alt avfall hjem hvis slike fasiliteter ikke finnes.
- Unngå forsøpling i naturen: Bruk gjerne bilder som viser folk som rydder etter seg, og lag tydelige oppfordringer til å etterlate naturen slik man fant den.
- Oppfordre til bærekraftige transportvalg: Bruk av kollektivtransport, sykling eller gange i stedet for bil kan redusere utslipp. Kommuniser gode alternativer, som busser, tog eller samkjøring.
- Informer om el-sykler, el-biler og ladeinfrastruktur der det er relevant, og vis til hvordan gjestene kan reise mer miljøvennlig.

Skøyter og andre opplevelser på isen

- Informer alltid om at ferdsel på is innebærer risiko, og at dette kun er for personer med god kunnskap og innsikt i lokale forhold.
- Oppgi minimum istykkelse for trygg ferdsel (f.eks. 10 cm stålis for enkeltpersoner, 15 cm for mindre grupper). Vær obs på at egne regler gjelder for regulerte vassdrag der vannstanden endrer seg raskt.
- Framhev viktigheten av å sjekke lokale forhold og isvarsler, og lenk gjerne til pålitelige kilder som iskart.no.
- Bruk bilder som viser god og trygg ferdsel – for eksempel med ispigger, kasteline, redningsvest og folk som sjekker isen. Unngå bilder som kan tolkes som uforsiktig eller risikabel ferdsel. Unngå å vise bilder eller film fra risikoområder, for eksempel ved utløp, innløp, strømførende vann, eller områder med svak is.
- Informer tydelig om utstyrsanbefalinger: ispigger, redningsvest, kasteline – og betydningen av å være forberedt.
- Kommuniser forsiktighetsprinsippet – plikt til å opptre aktsomt og ikke utsette seg selv eller andre for fare.
- Oppfordre til bruk av lokal guide når det er relevant, spesielt for turister som er ukjent med lokale forhold.
- Informer alltid om at forholdene kan endre seg raskt, og at det er viktig å være oppdatert.